

KERTINĖ PARAŠTĖ

Kaip toli iki Betliejaus?

Kalėdų evangelijoje mes skaitome: „Piemėnys kalbėjo vieni kitiems, Bėkime į Betliejų pažiūrėti, kas ten įvyko, ką Viešpats mums paskelbė“ (Luko 2:15). Šalia piemenų daug kas keliauja į Betliejų per pirmąsias Kalėdas. *Kaip toli iki Betliejaus?* pavadinta knyga, kurioje autorė gražiu stiliumi ir gyva vaizduote pasakoja apie pagrindinius veikėjus, vykstančius į Betliejų.

Juozapas ir Marija keliavo 90 mylių nuo Nazareto iki Betliejaus. Marijai, esant nėščiai, tai buvo labai ilga kelionė, taip pat ir jos susirūpinusiam vyrui Juozapui. Jis prisibijojo, kad Marija gali pagimdyti pakelėje, be pastogės ir be pagalbos. Asilas, ant kurio Marija sėdėjo, pradėjo raišti pakelėje, todėl jie pasiekė Betliejų vėlai ir viesbutyje jiems nebuvo vietos.

Iš rytų atėjo ir trys išminčiai: Melchioras, senovės astrologas iš Korėjos, keliavęs 1,600 mylių, sekdamas skaisčia žvaigžde; Kasparas, garsusis valdovas iš Jeksalio miesto, keliauja kartu su Melchioru; prie jų prisideda Baltazaras, juodasis vergas, kuris turi viziją apie žydų karaliaus gimimą. Jie nugalai susidūrimus su plėšikais dykumoje ir romėnų kareivių įkalinimą ir atvyksta į Betliejų, atnešdami savo dovanas naujagimiui Karaliui — auksą, smilkalus ir mirą.

Piemėnys keliauja tik dvi mylias pagarbinti Betliejaus Kūdikį. Jie matė angelą ir paklausė jo įsakymo eiti ir susirasti kūdikį, suvystytą vystyklais ir paguldytą edžiose. Visi kiti Betliejuje esantys asmenys visai nepastebėjo šio kūdikio. Karalius Erodas gyveno tik aštuonias mylias nuo Betliejaus. Bet ir jam pavydas, pyktis ir įtarimas užkrito kelią į Betliejų. Užėigos savininko žmona, kuri padėjo Marijai prie gimdymo, taip pat nepraregėjo Kūdikėlio prigimties, nes ji, neapkęsdama savo girtuoklio vyro, buvo apakusi visam kitam savo gyvenime. Romėnų kareiviai, tik keleto mylių atstumu, tiek užsiėmę sargyba ir karine galybe taikos palaišymui, visiškai nekreipė dėmesio į Kūdikio užgimimą.

Kaip toli iki Betliejaus? Man atrodo, mes visi turėsime keliauti Kalėdų metu tam tikrą atstumą, kad atrastume mūsų Išganytoją ir kad galėtume pagarbinti naujai gimusį Karalių. Iš tikrųjų tragiška, bet tiesa: daug žmonių ateis į bažnyčią, išklausys gerą naujieną apie Kristaus užgimimą ir giedos kalėdines giesmes, bet nesuras savo Išganytojo ir Viešpaties.

Kristus yra labai arti kiekvienam iš mūsų, bet mūsų aistrumas, pyktis, širdies šaltumas, kasdieniniai užsiėmimai ir rūpesčiai užkerta mums kelią santykiavimui su Juumi. Todėl klausimas, „kaip toli iki Betliejaus?“, pritinka kiekvienam iš

mūsų Kalėdų metu. Kada mes apmąstome Kalėdų istoriją, mums viena ryšku: nei laiko tarpas, nei atstumas nieko nereiškia, ar mes priartėsime prie edžių pagarbinti naujai gimusį Karalių. Tik mūsų širdžių laikysena nulems viską. Atvykti Kalėdoms į Betliejų, mes turėsime sekti žvaigždę. Žvaigždė vedė išminčius iš rytų; ji nuves ir mus prie Kristaus.

Mūsų pasaulyje daugybė žmonių, kurie jaučiasi atitole nuo Kristaus. Tačiau per Kalėdas ir Velykas pajaučia vėl traukimą į bažnyčią, Dievui paslaptingai pakabinus žvaigždę jų tamsioje padangėje. Švenčių metu jie pajaučia, kad pasaulio širdyje yra ir jiems gyva viltis. Bet viltingas jausmas praeina taip greit, kaip jis atėjo; greitai jų pasaulis vėl pasineria tamsumoje.

Trys išminčiai buvo išmintingi, nes jie sekė žvaigždę. Jiems daug kainavo žvaigždės pasirodymo priežasties ir šaltinio ištyrimas. Daug žmonių pastebėjo žvaigždę padangėje, bet tik šie trys sekė ją ištikimai iki Betliejaus.

Šiuo brangiu ir šventu Kalėdų metu atkreipk dėmesį į savo širdį. Esu įsitikinęs, kad Kristus, kuris stovi už tavo širdies durų ir beldžiasi, ypatingu būdu prašosi įžengti į tavo širdį ir į tavo gyvenimą. Leisk Kristui pagauti tavo mintis, tavo valią, tavo širdį, visą tavo asmenybę. Leiskis būti Jo vedamas prie Viešpaties Dievo tavo gyvenimo kelionėje.

Kaip toli iki Betliejaus? Prieš daugelį metų skaičiau apysaką, kuri vis dar lūkuriuoja atmintyje, nors autorių ir detales jau pamiršau. Tomo ir Jono tėvas miršta. Prieš mirdamas tėvas buvo užrašęs ūkį sūnams, kad jie gyventų vienybėje. Bet tėvo noras neišsipildė. Jonas apsisveda ir gyvena su šeima mažame mieste.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiuolaikinės religinės ir filosofinės problemos

ANDRIUS VALEVIČIUS

Kokios yra šių dienų religinės ir filosofinės problemos? Būdami žmonės, mes klausime šią klausimą, ten ir prasideda problemos. Pirmiausia mes dar nedaug žinome, kas yra žmogus. Teorijų apie žmogų ir jo elgesį yra daug, pradedant nuo marksistinio požiūrio ir baigiant psichoanalitiniu, freudišku, jungišku, egzistencialistiniu, struktūralistiniu, bihevioristiniu ir t.t. Neisiu čia į detales ryšium su kiekvienu iš jų, jų bendri bruožai daug kam žinomi. Grįšiu prie jų truputį vėliau. Kas mūsų tikslui yra įdomu, tai kad daugybės teorijų apie žmogų buvimą duoda suprasti, kad žmogus šiandien išgyvena gilia tapatybės (individo) krizę. Žmogus (kalbant apie žmogų ap- lamai, žmonijos prasme, o ne apie atskirus individus) tiesiog nežino, iš kur jis yra kilęs ir kur jis arba žmonija keliauja. Ar jis Dievo sukurtas, ar jis tik dalelė savaime atsiskleidžiančio fizinio proceso, ar jis tikrai turi tą, ką religija vadintų siela ar dvasia, peržengiančia grynai materialistinį, fiziologinį jo buvimą ir elgesio aiškinimą, ar jis nebūtų, antra vertus, gyvuliškas sutvėrimas, gyvulys tarp gyvulių, bet tik turintis daugiau išvystytą protą? Šis paskutinis žodis „protas“ yra svarbus raktas į mūsų šiandieninę dilemą. Matyti, kad padėtis nėra lengva, nes kai žmogus nežino, kas jis toks, kai jis nepažįsta to, kas jam yra artimiausia šiame pasaulyje, t.y. paties savęs, tai kokios jo galimybės pažinti kažką tikra savo gyvenime? Jeigu jis nesugeba suvokti tiesos apie save, tai kaip turi rasti tiesą pasaulyje?

Tai antra didelė krizė: kas yra tiesa? Niekas apie ją daug nežino. Net filosofai, kuriems būdavo duodama kalbėti apie tiesą ir grožį, yra apleidę tiesos klausimą. Filosofijoje šiandien (kalbu bendrais bruožais) nesistengiama kurti arba statyti sistemas, kurios mums atskleistų arba turėtų mums kažką pasakyti apie tiesą, bet stengiamasi greičiau ardyti — išardyti, dekonstruoti visas sistemas ir pasaulėžiūras — ne tiek siekiant atskleisti „globalinės tiesos“ kokį nors dalinį reiškinį, bet greičiau sugebėti ką nors pasakyti apie savo objekto ar problemos teisėtumą ar neteisėtumą, kaip daroma analitinėje filosofijoje, arba tik palikti juos išardytus, be jokio vertinimo, kaip yra daroma dekonstrukcionizme.

Žinoma, jeigu ne viskas aišku ryšium su „tiesa“ (ir čia nekalbama apie pilną tiesos pažinimą, nes tai vis vien jokiam žemiškam tvarinui neįmanoma, bet grynai apie „tiesos“ kaip tokios buvimą), jeigu mums neaišku, ar tiesa gali būti, tai nėra ko stebėtis dėl visų praktiškų problemų, kurios egzistuoja šiandien, kaip, pavyzdžiui, etikos ir istatymleidystės srityse. Kai nėra aišku, kas yra žmogus, nei kas tiesa, tai ir nėra aišku, kas leistina arba neleistina bioetikoje, kur šiandien specialistai turi spresti nepaprastai sunkius klausimus nuo eutanazijos iki genetiškos manipuliacijos. Neaišku, ar legalizuoti ar kriminalizuoti abortus. Neturint tvirtos bazės, ant kurios statyti savo supratimą apie žmogų, žmogaus gyvenimo pradžią ir tiesą, teisės dažniausiai galų gale pagrindžiamos, remiantis visuomenine nuomone. Jeigu visuomenės dauguma už, abortas legalizuojamas, jeigu dauguma pasisako prieš, abortas draudžiamas arba ribojamas. Bet jeigu visuomenė susiskaldžiusi perpus kokių nors klausimų, tai ir tie, kurie rašo teises, taip pat. Tad ir turime mūsų pirmą religinę-filosofinę problemą: žmogaus-tiesos arba tiesos-žmogaus, priklausiančių nuo to, kaip žiūrimi ir žmogų-tiesą. Paprastai žmogaus klausimas daugiau priklauso antropologijai, filosofijai, nes religija-teologija turi visų pirma kalbėti apie Dieva-theos, o antroji eilė apie žmogų-anthropos. Ar ne taip? Galų gale abu labai surišti, nes kai kalbame apie Dievą ir

tiesą, ar tai nedarome žmogišku supratimu, žmogiškais akimis? Ar žmogus nemoduliuoja Dievo ir tiesos sąvokos pagal savo paties supratimą? Bet čia grįžkime prie mūsų problemos. Jei žmogus pats savęs nesupranta, kaip jam suprasti tiesą ar net Dievą?

Jeigu mes dabar perkeltume šią temą 2,000 su viršum metų praeiti, į Platono laikus, tai tie seni ir išmintingi graikai, sėdinčios Atagore, neturėtų jokio supratimo, apie ką mes kalbame. Identiteto krizė, kas tai galėtų būti, klausų jie? „Esame skaitę Homerą ir Hesiodo teogonijas, bet čia negirdėtas mums dalykas“. Kodėl tai, kas mums atrodo taip svarbu šiandien ir kas mus taip kankina, nebūtų suprantama tokiame Sokratui, apie kurį sakoma, kad jis išmintingiausias žmogus,

Dr. Andrius Valevičius, Université de Sherbrooke, Kvebeko provincijoje, Kanadoje, Teologijos fakulteto profesorius.

bet kada gyvenęs? Tolimesnis pavyzdys gal paaiškins padėtį. Jeigu mes šiandien klaustume, „kas yra protingas žmogus?“, atsakymai dažniausiai apibūdintų žmogaus gyvenimo būdą. Protingas žmogus yra tas, kuris išlaiko pusiausvyrą savo gyvenime; tas, kuris pagalvoja, prieš darydamas ką nors, kuris gyvena pagal kažkokią tvarką, kuris vengia kvailysčių. Gal religiškausi nusiteikę žmogus sakytu, protingas tas, kuris mąsto apie savo gyvenimo prasmę. Platono laikais, kaip virš Delfi šventyklos įėjimo buvo parašyta, siekta buvo mokytį žmogų pažinti save (gnosi-seauton), o ne ieškoti savo gyvenimo prasmės. Čia yra didelis skirtumas.

Graikams gyvenimo prasmė nepriklausė grynai nuo žmogaus, o tuo mes šiandien dažnai esame linkę tikėti, ypač, iš dalies, įtaigaujami visokios populiariosios psichologinės literatūros, „self-help“ knygų ir t.t. Šitos idėjos nėra klaidingos, kaip tik jos gali gerai tiktį mūsų laikui ir mūsų moderniam gyvenimui. O graikams gyvenimo prasmė buvo kažkas, kas peržengia žmogaus gyvenimą. Panašiai ir su protingumu. Graikams protingas žmogus nebuvo grynai tas, kuris žinojo, kaip tvarkingai gyventi, protingas buvo tas, kuris visų pirma suprato šiek tiek dangiškųjų kūnų judesį, kuris žinojo žvaigždžių takus ir galėdavo tai kiek nors paaiškinti. Reiškia, kažkas mūsų sąmonėje pasikeitė. Graikams mūsų šiandieninė krizė nebūtų buvusi suprantama, nes jie ieškojo prasmės ir tiesos ne žmoguje, bet aplinkoje. Tiesos centras — „entelecheia“ buvo už žmogaus, buvo jo išorėje. Žmogus savęs dar taip neklausinėjo, kas jis toks ir kokia jo gyvenimo

prasmė, nes jis buvo per daug užimtas, ieškodamas tiesos ir pramės kažkur kitur, ne savyje.

Idomu pastebėti, kad pirmąkart Vakarų pasaulio literatūra, t.y. graikų mitologija, mažai tesidomi žmogum, bet daugiausia domisi dievais ir jų pradžia. Žmogaus klausimas buvo antraeilis. Tuo tarpu šiandien esame visai atvirkščioje padėtyje — žmogaus klausimas yra tapęs pirmutinis ir Dievo klausimas antraeilis. Kaip tai įvyko?

Paprastai yra aiškinama, kad pagrindinis lūžis su klasikinio pasaulio entelecheija įvyko su René Descartes (1596-1650) „cogito ergo sum“ (galvoju, tai esu), kad su šituo pasisakymu tiesos matas iš išorinės, atgamtinės plotmės staiga buvo perkeltas į patį žmogų. Dabar žmogus tapo tiesos centru. Žmogus ne tik galėjo rasti tiesą savyje, bet jo kilnumas net to reikalavo. Grįšim tuoj vėl prie Descartes, bet reikėtų čia paminėti, kad tikrasis pirmasis „cogito“ jau randamas šv. Augustino (354-420 A.D.) raštuose. Tai pastebėjo garsusis viduramžių tyrinėtojas filosofas Étienne Gilson, kuris savo disertacijoje aprašė Augustino „protocogito“ (prieš-cogito). Ši ryšį irgi pastebėjo Nepriklausomybės laikų Kauno universiteto profesorius Leonas Karsavinas, kuris rašo savo *Europos kultūros istorijos* pirmame tome: „Juk naujosios filosofijos tėvas“ Descartes, formuluodamas garsingą savo „cogito ergo sum“ aksiomą, tepakartojo vakarų Bažnyčios tėvo (Augustino) žodžius“.

Augustinas, galima sakyti, „išrado“ asmenį. Jo *Išpažintyse* (Confessions) pasaulis, gyvenimas, būtybė yra išgyvenami pirmo asmens. „Aš“ taip mąstau, „aš“ taip gyvenu, „aš“ patyriau Dievo malonę ir „aš“ per Dievo malonę atpažinau tiesą. Iki Augustino žmogus, rasdamas tiesą už savęs, buvo ir pats šioji tokia išorinė būtis, eksoterinis. Nuo Augustino prasideda dvilypis požiūris į žmogų — išorinis ir vidinis. Išorinis, susijęs su visa tai, kas kūniška, jusiška, gyvuliška, o vidinis žmogus apima dvasios pasaulį.

Viena vertus, turime gan negatyvų požiūrį į žmogų, platonisko dualizmo įtaigautą, bet antra vertus, yra ir kilnioji žmogaus pusė — vidinio, dvasinio žmogaus, kuris yra tiesos nešėjas. Tai ir yra Augustino didelis įnašas į senovės pasaulį — protingas ne tik tas, kuris supranta žvaigždžių judesį, bet ir tas, kuris randa Dievo tiesą savyje. Štai Augustinas sakė: „Noli foras ire, in teipsum redi. In interiore homine habitat veritas“ (Neik išorėn, grįžk į save. Žmoguje gyvena tiesa). Tai reiškia, kad kas nori suprasti tikrovę ir priartėti prie Dievo, daugiau neprivalo, kaip pagal Platoną, siekti suprasti objektyvią tikrovę už savęs, bet turi visų pirma atsigręžti į save. Kelias, kuris veda Dievo link, yra per savo vidų. Taip įvyko didelis lūžis žmogaus istorijoje — nusisukimas nuo objektyvaus išorinio pasaulio vidinio pasaulio link, ir dar svarbiau, paties žinojimo akto link, nes svarbu dabar, ne ką aš žinau, bet kaip aš žinau. Įžvelgdamas pats į save, matau ne

(Nukelta į 2 psl.)

„Jėzaus gimimas“. Iš Fra Angelico (Guido di Pietro), veikusio nuo 1417 metų, mirusio 1455 metais, dirbtuvės Florencijoje, Italijoje. Tempera ir auksas ant medžio, 7 7/8 x 17 3/8 colių.

Šiuolaikinės religinės ir filosofinės problemos

(Atkelta iš 2 psl.)

paveldėję iš Apšvietos amžiaus. Nesame daugiau tokie tikri, ar žmogaus protas tikrai yra tai, kas sudaro jo garbę ir didingumą.

Pagal J. M. Bochenski, garsų filosofijos istoriką, Viduramžiai ir Apšvietos amžius vis dar daro įtaką žmonių galvosenai, ypač mokytų žmonių.⁴ Katalikiški kraštai daugiau linkę į Viduramžių požiūrį, liberalūs kraštai daugiau į Apšvietos amžiaus požiūrį. Čia ir yra modernaus žmogaus itampa. Bet kur, pavyzdžiui, rasti antropocentrizmą viduramžiškojo galvosenoje, kada išoriškai tas laikotarpis atrodo toks kosmocentrinis? Pagal Bochenski, Viduramžiais žmogus yra žemės valdovas, saulė ir kitos planetos sukasi apie žemę, ir žvaigždės žemę įrėmina. Viduramžių biologija moko, kad žmogus yra vienintelė protinga būtybė, aukštesnis už kiekvieną žemišką gyvūną ir tokiu būdu žmogus yra kosmoso centras.

Moksluose Viduramžiai nebuvo tokie radikalūs kaip Apšvietos amžius, nes Viduramžiai dar skyrė žinojimą ir tikėjimą. Mokslas ir žinojimas yra naudingi, bet ne tokie naudingi kaip tikėjimas, kuris juos peržengia. Be to, dar Viduramžiuose žmogaus galimybės yra ribotos ir jis yra dažniausiai suprantamas kaip bėgėlis. Tokiu būdu viduramžinė pasaulėžiūra yra iš esmės antropocentriška, statiška, švelniai racionalistiška, ir vyraujanti nuomonė yra, kad žmogaus galimybės yra ribotos.

Septynioliktoje šimtmečio šioj pasaulėžiūroje įvyko dideli pasikeitimai. Šį laikotarpį mes vadiname Apšviečiamuoju, Šviesos amžiumi. Viskas buvo atmetama, išskyrus seną antropocentrinę pažiūrą, kuri pasireiškia stipriau negu bet kada. Šviesos amžius skelbė tikėjimą ir pažangą ir neribotą racionalizmą. Atrodė, kad žmogus viską gali, kad nėra jam jokių ribų. Mokslas nepripažino jokių ribų, ir viskas, kas netilpo į moksliską apibrėžimą, buvo aiškinama kaip mitologija. Todėl žmogus, džiaugdamasis savo naujais moksliniais atradimais, jautėsi esąs visagalis.

Sakiau, kad toks antropocentris ir racionalistinis požiūris į gyvenimą jau nyksta. Kodėl? Visų pirma mes šiandien žinome, kokia begalinė ir protu neapčiuopiama yra visata, kad joje gali būti milijardai galaktikų, ir beveik neįmanoma rimtai galvoti, kad žmogus galėtų būti viso kosmoso centras, kaip iki šiol buvo galvojama. Toliau, žmogus vis save laikė aukščiausiu kūrinium gamtiniame pasaulyje, prapratęs jį valdyti, bet dabarties ekologinė krizė rodo, kad greičiau yra atvirkščiai, kad greičiau žmogus ateitis bus apspėsta besikeičiančios gamtos, kuri gali prieš žmogų atsigrežti su iki šiol neišsivaizduojamomis pasekmėmis.

Taip pat dvidešimtojo amžiaus neprilygstami žiaurumai irgi leidžia klausyti apie žmogaus protingumą. Įvairių diktatorių barbarizmas ir tuo pačiu metu įtaka, kurią jie turėjo žmonėms, sugebėjimas pritraukti milijonus pasekėjų, griaua tikėjimą žmogaus moraline pažanga. Tiesa, kad technologija daro pažangą, bet technologinės nelaimės, kaip Bhopal arba Černobylis, naikina tikėjimą į technologijos išganingąs galimybes.

Ironiškai, mokslo srityje grįžtame Viduramžių požiūrio link. Pagal Bochenski, šiandieninis nusistatymas mokslo atžvilgiu yra dar tamsesnis, negu Viduramžių. Mokslas daugiau neat-sako į svarbiausius gyvenimo klausimus, ir ten, kur turi atsakymus, tie atsakymai yra abejotini. Bochenski's pasakoją apie filosofų ir gamtos mokslininkų suvažiavimą, kuris įvyko University of Michigan, Ann Arbor,

Martin Schongauer (ca. 1450 m. Colmar – 1491 m. Breisach, Vokietijoje). „Kristaus gimimas“. Tapyba ant medžio, 37,5 x 28 cm.

prieš keletą metų. Susirinko apie 500 gamtos mokslininkų ir tiek pat filosofų. Abejonės, kurias gamtos mokslininkai reiškė apie savo darbą, buvo tokios didelės, kad filosofai jautėsi ipareigoti tiems mokslininkams aiškinti, kad gamtos mokslai vis tiek turi šią tokią praktišką reikšmę ir teoretinę vertę.

Kurgi tada religijos arba krikščionybės naudingumas tokioje gamtos mokslininkams aiškinti, kad gamtos mokslai vis tiek turi šią tokią praktišką reikšmę ir teoretinę vertę. Kurgi tada religijos arba krikščionybės naudingumas tokioje gamtos mokslininkams aiškinti, kad gamtos mokslai vis tiek turi šią tokią praktišką reikšmę ir teoretinę vertę.

Viena, senovės krikščionybė prieš Augustiną labai stipriai išlaikė savo kosminę prasmę. Krikščioniškosios kosmologijos pagrindą galima rasti jau šv. Pauliaus laiškuose. Turiu omeny kosmologinius šv. Pauliaus kristoliginis himnus, kaip, pavyzdžiui, Pauliaus laišką Kolosiečiams: Jis [Kristus] yra neregimojo Dievo atvaizdas, visos tvarinijos pirmgimis, nes jame sutverta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima... (1,15-20).

Kristus buvo vadinamas Logos – tas, kuris visa sujungė, kuris buvo kosmoso pagrindas. Kosmosas be Kristaus būtų buvęs susvetimėjęs pasaulis – alogiškas – be pagrindo, iracionalus. Ir žmogus, Bažnyčios tėvų mokymu, buvo sukurtas kaip Kristaus atvaizdas. Kristus buvo Dievo atvaizdas ir žmogus – atvaizdo atvaizdas. Nieko tikslesnio už tai Bažnyčios tėvai nedrįso pasakyti. Jų nuomone, žmogus, būdamas sukurtas kaip Kristaus atvaizdas, atvaizdas to, kuris sutaukė dangų ir žemę, buvo mikrokosmosas. Jis nebuvo pasaulio centras, nebuvo ir viršutinė biologinė kūrinijos, jis buvo dalis mistinio Kristaus kūno, dalis mistinės Kristaus Bažnyčios, pagal Simeoną Naująją Teologą, „didelis ir naujas pasaulis, atsiskleidęs šitame sename ir mažame pasaulyje“.⁶ Žmogus, būdamas žemės gyventojas, buvo ir tuo pačiu metu artimiausias surištas su visata, nes, kaip jau minėjau, pats buvo su-

kurtas kaip visatos pagrindo atvaizdas. Matome, kad Tėvų pažiūra nebuvo antropocentrinė, bet visuotinė. Bažnyčios tėvai nematė žmogaus gyvenimo mislės, neišaiškinamos jokių teorijų – nei platonistiškų amžinų idėjų, nei gnostikų dieviškos būties ištakos teorijų, nei materialistų autonomijos teiginiių. Žmogaus ontologinė tiesa nebuvo nei sieloje, nei materijoje, nei jo charakteryje. Jo ontologinė tiesa buvo galima rasti tiksliai jo architipe, kuris pats buvo atvaizdas nematomo Dievo. Bažnyčios tėvų požiūris į žmogų nebuvo teoretinis, bet ikoniškas – vaizdinis.

Tokie kosminiai motyvai yra šiandien labai populiariūs „New Age“ sąjūdyje. Skirtumas tik tas, kad čia pasaulinis antropocentrizmas tampa dažnai kosminiu antropocentrizmu. Bet yra skirtumas tarp tikros krikščioniškos kosmologijos ir kosminio humanizmo. „New Age“ sąjūdyje žmogus yra dalis dievybės. Kai kalbama apie Dievą, žmogus ir yra savotišku būdu šitas Dievas. Ta prasme Shirley McLaine gali tarti, „I am God“, ir kiti, kaip Bob Hunter, rašydamas ekologiniais klausimais *Greenpeace Chronicle* žurnale yra pasakę: „Pasaulis yra mūsų kūnas... susivienyti su jo energijomis reiškia išlaisvinti dievybę, kuri yra mumyse, save perkelti į aukštesnę plotmę.“

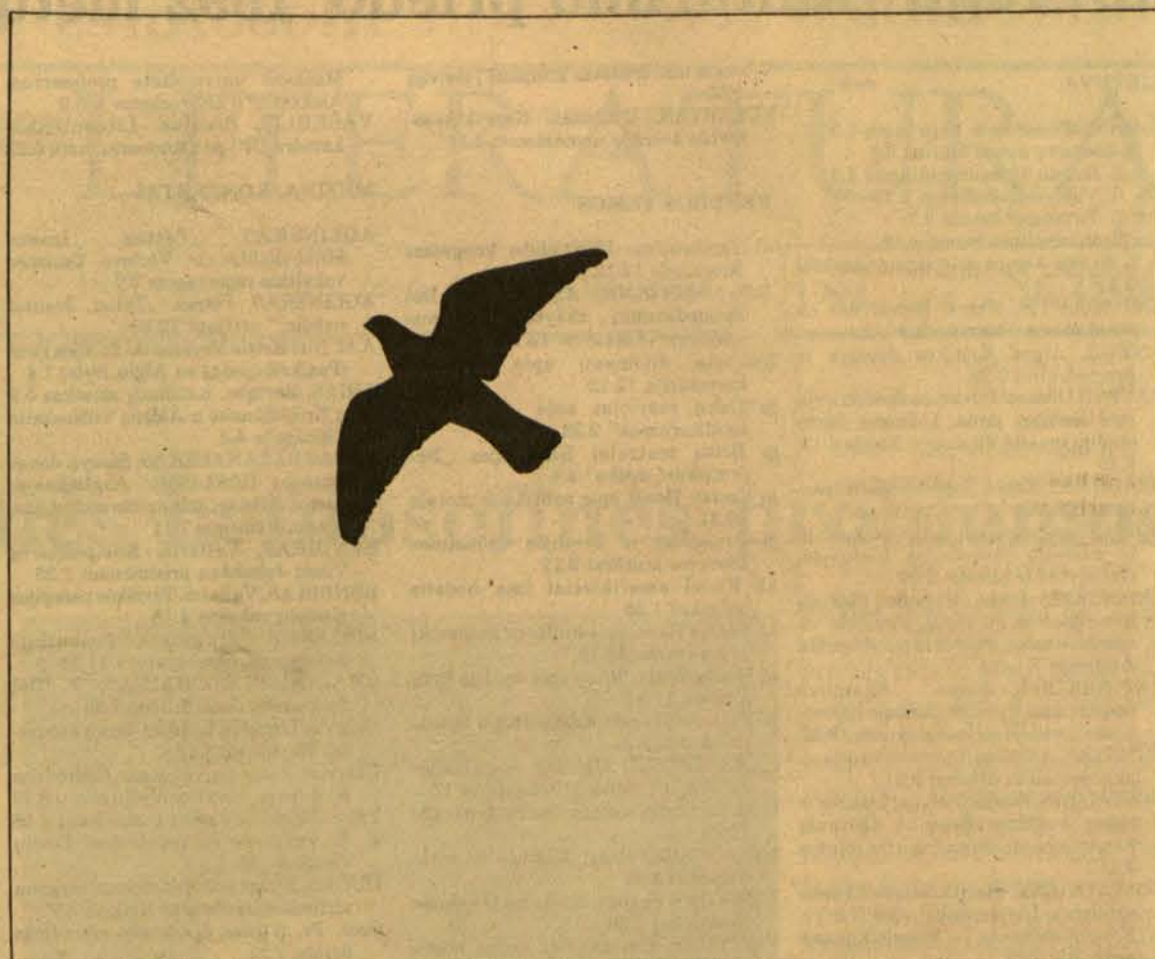
Ankstyvojoje krikščionybėje žmogus niekuomet nebuvo tapatinamas su dieviškąja prigimtimi. Žmogus yra pašauktas į vienybę su Dievu, bet žmogaus prigimtis ir dieviškoji prigimtis lieka atskirose plotmėse. Pagal šv. Maksimą Išpažintoją, žmogus yra riba tarp dvasinio ir jausinio pasaulio, reiškia, jis savyje jungia abi realybes, abudu pasaulius, dvasinį ir materialinį. Ta prasme žmogus dalyvauja visose kosmoso sferose, bet šis kosmosas yra visuomet Dievo sukurtas. Reiškia, žmogus yra su visata artčiausiai surištas, bet jis nėra visatos viršūnė – kaip jis būtų pagal anšus. Žmogus yra su visata artčiausiai surištas, bet jis nėra visatos viršūnė – kaip jis būtų pagal anšus. Žmogus yra su visata artčiausiai surištas, bet jis nėra visatos viršūnė – kaip jis būtų pagal anšus.

O dėl mūsų modernaus technologinio pasaulio, čia irgi krikščionybė gali padaryti labai didelį įnašą. Sakoma, kad prieš nusidėjimą Adomui ir Ievai nieko netrūko, jie nepažino nei darbo,

nei vargo, nei mirties. Po jų išvargimo iš rojus, šie dalykai tapo jų kasdienine realybe, ta prasme jie dabar buvo priversti dirbti ir vargti, kad tik išliktų gyvi. Neturėdami dirbti rojuje, jie ir nieko neturėjo žinoti. Jie viską turėjo. Tai ir žinojimas yra savotiška pasekmė pirmosios nuodėmės. Ta prasme ir darbas, ir žinojimas turi dvigubą reikšmę. Viena vertus, tai yra baumės, antra vertus, tai palaimos, nes be jų žmogus visiškai pražūtų, krisdamas į mirties glėbį. Darbas ir žinojimas – j šias dvi kategorijas galime įrikuoti tarp kitų dalykų ir mokslą, technologiją, ir politiką. Per juos žmogus gali stengtis atkurti dalį to rojus, kuris jam kadaise priklausė, ir atitaisyti tą iš dalies aptemusį Kristaus ar Dievo atvaizdą savyje, pagal kurį buvo sukurtas. Bažnyčios tėvai turėjo pavadinimą šitiems kasdieniniams gyvenimo užsiėmimams – vadino juos „odos drabužiais“, remdamiesi Pradžios knyga (3, 21), kur parašyta: „Viešpats Dievas padarė taip pat Adamui ir jo žmonai kailinius apdarus (odos drabužius) ir juodu jais apvilko“. Kitaip sakant, šita krikščioniška pasaka apie rojus praradimą ir jo atstatymą per neišvengiamą darbą, vargą ir žinojimą, tampa savotiška pasaulio teologija. Odos drabužiai duoda žmogaus gyvenimui ir veiksenai nepaprastai stiprų patvirtinimą. Jie savotiškai sujungia teologiją ir modernų pasaulį, nes priverčia teologinį mąstymą pozityviai nusiteikti žmogaus ir kultūros atžvilgiu. Tai modernaus mokslo pasiekimai, psichologijos atradimai, technologijos naujienos, filosofų svarstymai – visi šie dalykai nėra blogi ar tiksliai pakenčiami, bet šitame krikščioniškame kontekste jie visi yra geri, jie visi naudoja gabumus, kuriuos Dievas žmogui yra davęs.

Bet antra vertus, odos drabužiai irgi pabrėžia stiprią savo kritiką pasauliui. Jie smerkia autonomiją. Taip, žmogus turi naudoti savo protą, dirbti ir kurti, bet jis turi taip daryti, niekada neužmiršdamas, pagal ką jis yra sukurtas. Kitaip sakant, visa jo veikiena turi turėti ryšį su Žodžiu – su Logosu, pilna to žodžio prasme. Graikams žodis „Logos“ reiškė ir pradžią, ir pagrindą, ir protingumą, ir tikslą, ir teisingumą. Žmogus nėra pasaulio centras, iš kurio gali laisvai nuveikti, ką tik nori, nesvarbu, kaip tik nori. Jis pats priklauso Logosui ir turi gyventi pagal Logoso dėsnius. Kitaip, kai odos drabužiai tampa autonomiški, kai politika, morale, technologija, mokslas atsiskiria iš logosiškosios simfoninės harmonijos ir keliauja savo nepriklausomu keliu, išdavos tampa kenksmingos – žmogaus niekinimas, gamtos niekinimas, pasaulio, civilizacijos ir apamai gyvenimo niekinimas. Kai odos drabužiai praranda savo kontekstinumą su dieviškąja prigimtimi. Žmogus yra pašauktas į vienybę su Dievu, bet žmogaus prigimtis ir dieviškoji prigimtis lieka atskirose plotmėse. Pagal šv. Maksimą Išpažintoją, žmogus yra riba tarp dvasinio ir jausinio pasaulio, reiškia, jis savyje jungia abi realybes, abudu pasaulius, dvasinį ir materialinį. Ta prasme žmogus dalyvauja visose kosmoso sferose, bet šis kosmosas yra visuomet Dievo sukurtas. Reiškia, žmogus yra su visata artčiausiai surištas, bet jis nėra visatos viršūnė – kaip jis būtų pagal anšus. Žmogus yra su visata artčiausiai surištas, bet jis nėra visatos viršūnė – kaip jis būtų pagal anšus.

mano nuomone, teologijos svarba šiandien ir garantija jos ateities. Kalbėti apie autonomijos pasmerkimą pluralistiniame pasaulyje nėra labai populiari ir galbūt daug kam nesuprantama idėja. Bet, būtis, tas pagrindas visų būtybių, pasak Karsavino, yra „iš karto ir vienybė, ir daugybė, ji yra vienybės daugybė arba dauginga vienybė ten pat.“⁹ Pagal Karsaviną, mūsų dabartinė egzistencija yra netobula visata, netobula „visa ko vienybė“. Tai, ką mes gyvename, yra greičiau daugybės vienybė, sumetimas pluralistinių teorijų į vieną puodą, bet ne jų integracija, ne jų dauginga vienybė. Čia krikščionybė dar gali atlikti didelį uždavinį. Pagal jos mokslą apie Jėzų Kristų – Dievą-žmogų, dvi prigimtis, dievišką ir žmogišką viename asmenyje, transcendencijos ir imanencijos vienybė tampa veidrodžiu visam pasauliui. Karsavino nuomone: „visas kosminis (tiksliau: teogoninis, kosmogoninis, socialinis ir t.t.) procesas... yra savotiškas dieviškasis ratas.“¹⁰ Karsavinas mato Dievo įsikūnijimą, jo mirtį ant kryžiaus ir jo prisikėlimą atvaizdą paties kosminio tvėrimo proceso: „Pradžioje – tik vienas Dievas, vėliau – Dievas mirštantis ir atsirandantis tvarinys,

Balandis

Algimanto Kezio nuotrauka

Julius Keleras

KALĖDŲ VAINIKAS

Štai vėlė Kalėdų vainikas siūbuoja virš slenkščio iškeltas. Artėjanti džiaugsmą junta vėlė juodoji vyšnia. Vidurdienio lūpos – kaip debesys bėgantys – sausos ir salsvos netrukus ištars šitą žodį procesijų jūrai, ieškančiai kranto. Tada mes sukursime laužą. Karūnos ir vėliavų nytyt spindės vidury, kol Ranka palytės ir pajusim, kad šitaip yra mums atleista.

Pierrot valandėlei apleis ištuštėjusią sceną, kad burgundiškas leistusi jo tobulais snarais, ir mirę balandžiai poruosis ofelijoms miegant juodų tvenkinių pataluos, ir arkliais, sukanusiais žslus šarmos kunigaikščiai atveš dar vieną žiemą, užliejančią mus kaip kadais lenktyniaujantys lietūs šaltuos ir tamsiuos Sankt Peterburgo kanaluos. Ir mūsų vardai vienai nakčiai sugrįš Pažadėtojų žemėn prieš auštant.

Ir lovoje vystantys pirštai džiaugsmingai atvers Testamentą, ir išdžiūvusia upės vaga plūs pašėlus iš džiaugsmo minia, Atpirkėjo sulaukus. Bet muzika baigsis sode, kuomet jauna balandį atsiųs visagalė Ranka, kad bažnyčių pilioriuos žaibuotų varpai, atsibudę nuo sniego delnų. Ir tuomet, tik tuomet kažkuris ten iš mūsų išdris pagaliau sušnabždėti: „Viešpatie, Tu atėjai...“ Ir Kalėdų vainiko šviesa nusileis į baltuojančią žemę tą pirmutinį rytą.

visos tvarinijos pirmgimis, nes jame sutverta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima. ar tai sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar galybės, – visa sutverta per jį ir jam. Jis yra pirmą visų daiktų, ir visa juo laikosi. Ir jis yra Kūno – Bažnyčios galva.

Jis – pradžia, pirmgimis iš mirusiųjų tarpo, kad visame turėtų pirmenybę. Dievas panorėjo jame apgyvendinti visą pilnatvę – ir per jį visa sutaukinti su savimi, darant jo kryžiaus krauju taiką, – per jį sutaukinti visa, kas yra žemėje ir danguje.

Panašiai, tokiame kosminiame kristologiniame kontekste darbo, mokslo, technologijos ir politikos daugybės yra integruojamos vienos su kitomis. Jos iš naujo atranda savo vienybę ir savo vystymosi prasmę, siekia iš naujo, Pierre

Teilhard de Chardin žodžiais, savo „kristogenezės.“

NUORODOS

- 1 Šią temą yra išvystęs Charles Taylor savo knygoje *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity* (Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1989).
- 2 Leonas Karsavinas, *Europos kultūros istorija*, I tomas (Vilnius: Vaga, 1991), p. 159.
- 3 Žr. ten pat, pp. 71-76.
- 4 Žr. Joseph M. Bochenski, „The Spiritual Situation of Our Age“, *Studies in Soviet Thought*, no. 40, 1990, pp. 257-266. Lietuvių kalba: „Dvasinė laiko situacija“, *Šiaurės Atėnai*, (Vilnius) Nr. 41, 1990, p. 1.
- 5 Žr. A. A. Vaneev, *Dva goda v Abezi* (Brussels: Žizn'c Bogom, 1990).
- 6 Simeon the New Theologian, *Ethical Discourses* 4. Cituota *Traitées théologiques et éthiques*, ed. Darrouzes (Paris, 1967), p. 4.
- 7 Russell-Chandler, *Understanding the New Age* (Dallas: Word Publishing, 1991), p. 177.
- 8 Panayotis Nellias, *Le vivant divinisé* (Paris: Cerf, 1989).
- 9 Leonas Karsavinas, *Istorijos teorija* (Kaunas, 1929), p. 50.
- 10 N. Semionikas, „L. Karsavino antropologija“, *Problemos* (Vilnius) Nr. 2, 1971, p. 180.
- 11 Lev Karsavin, *Filosofija istorii* (Berlin, 1923), p. 351.

„Draugo“ kultūrinio priedo 1992 metų turinys

LIETUVA

a. II. Švenčiame save kaip tautą 7.3
a. II. Lietuvių aukso amžius 9.5
a. II. Sausio 13-osios metinėms 1.11
a. II. Vasario šešioliktoji 2.15
a. II. Paskutinio šventė 3.7
a. II. Prisiikimo šventė 4.18
a. II. Kraujo kainos neįsiskaito užmiršti 1.4

AMBROZAITIS, Kazys. Hidrai dar ne visos galvos nukirstos 1.25, 2.1
ANKUS, Algis. Kritikos debesys ir pagieduliai 2.29

BAUŽYS, Juozas. Pilnutinė demokratija prie Baltijos jūros. I. Laisvės fondo studijų savaitė Vilniuje ir Nidoje 6.13, 6.20

BRADŪNAS, Kazys. Žuvę šatrietiniai partizanai 2.15
BURNYS, Edvardas L. Litas, mokesčiai ir užsienio investicijos Lietuvoje, Gaišymės ir pavojai 2.29

ČEPINSKIS, Jonas. Vytauto Didžiojo universitetui 70 metų. Pokalbis su universiteto rektoriumi Algirdu Avižiniu 3.14

ČEPINSKIS, Jonas. Skambus baigiamasis Vytauto Didžiojo universiteto jubiliejinį metų akordas 6.27
EIDINTAS, Alfonsas. Lietuvos istorikai, jų rūpesčiai ir užmojai 3.21

GOSTAUTAS, Stasys. Išeivija, Lietuva ir mūsų kultūra. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimui skirtos mintys 7.11

GOSTAUTIENĖ, Marija. Sausio 13-osios sušauktų likimo reikalu 2.8
Jp. „Kryžminės srovės“ — Vidurio Europos metraštinis 2.29

Jp. „Valyt ar nevalyt“ komunistai? 3.21
Jp. Desovietizacija — Lietuvoje ir Čekoslovakijoje 5.23

Kalbamas su Lietuvos parlamentaru Vladimiru Jarmolenka 4.4, 4.11
KASNIUNAS, Vytautas. Dirbkime visi, kad Lietuvoje žmonės geriau gyventų... 6.27

KELERAS, Julius. Laiskai iš Vilniaus (I) 12.12
KLEIZA, Vaclovas. Išeivija nepriklausomai Lietuvos šviesoje 1.4

KUBILIŪTE, Ramunė. Lietuvos ambasados JAV ir JAV Lietuvių Bendruomenės konf. neįdėdė humanitarinės pagalbos Lietuvai 11.21, 11.28, 12.5

k. Amerikos liberalai ir Lietuvos laisvė 3.14
k. Po totalitarinės naujakalbės pavojaus Bulgarijoje — ir Lietuvoje 4.11

k. Rytų Europos intelektuali konferencija Newark'e 6.27
LANDSBERGIS, Algirdas. Pokalbis su George Soros 10.31

LANDSBERGIS, Vytautas. Kalba, pasakytą Tarptautiniame PEN 56-ame kongrese, Vienoje 1991 m. lapkričio 7 d. 2.8

LANDSBERGIS, Vytautas. Šiandieniniai Lietuvos rūpesčiai. Iš kalbos Kultūros židinyje šių metų rugpjūtį 28 dieną 10.17

LAPKUS, Danas. Rita Dakutė Chicagoje 2.1

LIULIČIENĖ, Aušra. Pokalbis su Romualdu Ozolu: „Su laisve į Lietuvą grįžta pasaulis...“ 1.11

MELNIKAS, Petras. Istoriniai sukrėtimai ir mes 1.4

MIŁOŠZ, Czesław. Sugrįžimas po penkiasdešimt metų 6.27
NAINYS, Bronius. Lietuvos prisikėlimas — išeivijos laidotuvis? 3.7

NAKAS, Viktoras. Lietuva rampų šviesoje 2.22
NAKAS, Viktoras. Lietuva — iš praetis ir ateiti 5.16

PABEDINSKAS, Jonas. Dabar pagalvokime apie save 1.18
PABEDINSKAS, Jonas. Enciklikos ir Lietuvos ūkio reformos 6.6

PABEDINSKAS, Jonas. Amerikos liberalai ir konservatoriai. Apmąstymai, kas siūlytina Lietuvai 7.3, 7.11

PABEDINSKAS, Jonas. Svarbių politinių sprendimų išvairėse 7.25
PABEDINSKAS, Jonas. Draugiškas žodis verslininkams Lietuvoje 10.3

PABEDINSKAS, Jonas. Post scriptum rinkimams Lietuvoje 11.21

PABEDINSKAS, Jonas. Politinis liberalizmas Lietuvoje ir išeivijoje 12.5

PETRUTIS, Petras. Amerikos lietuviams norėčiau palinkėti nenusivilti Lietuva... Pokalbis su Lietuvos švietimo ir kultūros ministru Dariaus Kuoliu 7.18

PETRUTIS, Petras. Aleksandras Abišala apie Lietuvos padėtį ir rūpesčius 11.21

PLATELIS, Kornelijus. Lietuviai PEN kongrese Barcelonoje 5.30

PLATELIS, Kornelijus. EXPO'92: atidarytas Baltijos šalių paviljonas 6.20

S.G. Vytautas Landsbergis PEN klubo kongrese, Vienoje 2.8

sk. JAV profesinių sąjungų darbuotojas dalijasi išpučiais iš Lietuvos 4.25

sk. Lietuva pasaulio šalių laisvės apžvalgoje 5.22

SIDRYS, Linas. Už šviesą ir sveiką nepriklausomą Lietuvą. Keletas klausimų Lietuvos Sveikatos ministrai Juozui Olekai 2.15

SIDRYS, Linas. Laikas Lietuvos medicams praregėti 10.10

Vilniaus universitetas kreipiasi į išeiviją 1.25
VOLERTAS, Vytautas. Nepriklausomybės šventį nuotakomis 3.14

BENDROS TEMOS

al. Tarptautinio PEN klubo kongresas Brazilijoje 12.12

BALASAITIENĖ, Aurelija M. Dėl spausdinamų rašytojų stiliaus „taisymo“ Lietuvoje 12.12

Ieškoma duomenų apie „Jūros“ korporaciją 12.12

Jp. Čekų rašytojas apie „mažuosius totalitarizmus“ 2.22

Jp. Britų teatralai Rumunijos „Beprotiškam miške“ 4.4

Jp. Vaclovas Havel apie politiką ir moralę 10.31

Jp. Broadway ir Sevilijos užuominos Lietuvos kultūrai 9.12

k. Kodėl amerikiečiai ima bodėtis politiką? 1.25

k. Vaclovas Havel apie kultūros nuosmukį ir jos svarbą 12.19

k. Naujas Szabo filmas apie naująją Rytų Europą 11.14

K. Zagajewski apie totalitarizmą ir laisvės problemas 2.1

LANDSBERGIS, Algirdas. Jugoslavijos agonija ir tautinė mitologija 10.17

Lietuvos Tarptautinis teatro festivalis 12.12

MELNIKAS, Petras. Kultūra ir mandagumas 10.3

VISVYDAS, Pranas. Šnekame ir rašome lietuviškai 3.28

VISVYDAS, Pranas. Kai tampa idiotu 9.19

VISVYDAS, Pranas. Vienintelė viršum tamsaus chaoso 11.28

RELIGIJA IR FILOSOFIJA

DUMPYS, Hansas. Kaip toli iki Betliejaus? 12.24

SAUDARGAS, Kazys. Filosofas Maceina ant profesoriaus Valevičiaus svartų 6.6

VALEVIČIUS, Andrius. Antanas Maceina tarp religijos ir filosofijos 4.18

VALEVIČIUS, Andrius. Šiuolaikinės religinės ir filosofinės problemos 12.24

V. Bgd. Tėvo ir Sūnaus Dvasia 6.6

ISTORIJA

a. II. Kristupo Kolumbo kelionė 10.10

BALČIŪNAI, Ona ir Bronius. Dėl lietuvių karių Vietname 7.25

BENDIKAS, Valteris. Klaipėda praėjusio prisiiminimo 11.28

DRUKTEINIS, Giedrius S. Įamžinkime lietuvių atminimą! 7.3

GIMBUTAS, Jurgis. Urbanistika, kryžiai, muziejai ir statybos apeigos 3.28

GRINCEVIČIUS, Česlovas. Moksline kūrybos avangardė. Lietuvių katalikų mokslo akademijai 70 metų 7.18

INDREIKA, Gediminas. Iš Chicago's lietuvių teatrų istorijos. „Mildos“ teatro likimas 2.1

KELERAS, Julius. Antano Masionio knygai apie ateitininkų sąjūdį nepriklausomoje Lietuvoje (1918-1940) pasirodžius. Pasikalbėjimas su Antanu Masioniu 9.5

MARKIČIUS, Valentinas. Zenono Ivinis monografijos reikalas 7.18

RAMONIS, Valentinas. Kaip Darius ir Girėnas rinkosi lėktuvui vardą. Iš Dariaus ir Girėno archyvinės medžiagos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje 7.18

RAMONIS, Valentinas. Dariaus ir Girėno skrydžio 60-osioms metinėms ruošiniais 9.26

SRUOGIENĖ, Vanda. Dėl Uvarov'o politikos 6.6

LITERATŪRA

a. II. Vilties ir jėgos žodžiai 5.16

ai. Ateities savaitgalio literatūros vakaras 12.19

AVIŽINIS, Jūra. John Updike apie laisvę ir lygį 12.5

Jp. Rytų Vokietijos poetai ir komunistų saugumas 5.9

Jp. Ar knygas pakeis „audiniai“ ir „hipertekstai“? 11.7

JAV LB 1991 metų literatūros premija Liūnei Sutemai ir Vladiui Slaitui 6.13

k. Rusų rašytojai persėpė apie „kultūrinę katastrofą“ 9.26

LANDSBERGIS, Algirdas. Czesław Miłosz idėjos — trisdešimties metų kraitis 11.7

Lietuvių išeivų rašytojų tarptautinėje enciklopedijoje 5.16

RAILA, Bronys. Rauda rudens vejas... Kaip kartais kinta partizaninės poezijos tekstai 9.5

RAMOJUS, Vladas. Jos lyrikos mūzai susigūdo (Pranė Aukštikalnyte) 6.20

RINGUS, Edmundas. Czesław Miłosz — poetas, rašytojas, Nobelio laureatas 7.18

SILBAJORIS, Rimvydas. Dideli žodžiai mažose knygėlėse 10.31

sk. Tarptautinis PEN kongresas Barcelonoje 5.9

TEREŠKINAS, Artūras. Apie šešioliktojo amžiaus Lietuvos poeziją 4.25

TEREŠKINAS, Artūras. „Prie mylimojo švento...“ Jurgis Ambraziejus Pabrėža 5.30

TEREŠKINAS, Artūras. Apie poeziją, „Literatūros lankus“ ir vėją 6.13

TEREŠKINAS, Artūras. Konstantinas Sirvydas — lietuvių rašytojas pradininkas 11.14

TEREŠKINAS, Artūras. Jaunieji lietuvių poetai: nuo Derrida iki šv. Bonaventūros 12.12

VISVYDAS, Pranas. Prisibijant įvardžio „as“ 10.24

ZALATORIUS, Albertas. Metafiziškasis Krėvė 10.24

IVAIRŲ MOKSLAI

TRUMPA, Ugnius. Rusijos ateitis — Rusijos universitetai. Pokalbis su

Maskvos universiteto profesorium Aleksandr'u Dobrochotov'u 5.2

VASKELIS, Bronius. Lituanistikos katedra UIC po aštuonerių metų 5.23

MUZIKA, KONCERTAI

AGLINSKAS, Petras. Irenos Milkevičiūtės ir Vaclovo Daunoro vokalinis repertuaras 3.7

AGLINSKAS, Petras. „Tyliai, šventai naktiai“ artėjant 12.19

A.M. Nuo Kettle Moraine iki Baltijos jūros (Pasikalbėjimas su Algiiu Byla) 1.4

ARIAS, Enrique. Katilias smuikas 5.2

Asta Krikščiūnaitė ir Aldona Vilinskaitė Chicagoje 4.4

BARAS-BARANAUSKAS, Stasys. Jonas Butėnas (1892-1968). Angliakasy, operos solistas, dainavimo mokytojas, benamis žmogus 7.11

BENDIKAS, Valteris. Kompozitorius Viadą Jakubėną prisimenant 1.25

BENDIKAS, Valteris. Tėviškės parapijos giesmių vakaras 4.18

BIELSKUS, Mindaugas. Paskutinis išeivijos muzikos kūrinys 11.28

CHAINAUSKAS-CHAINAS, V. Dėl dainininko Jono Butėno 7.25

Dalyvis. Lietuvių laudies dainų koncertas Havajuose 4.18

Dalyvis. Vargonų virtuozas Gediminas Kvikiys su Lietuvos Vytų choru 6.13

Ed. Š. Nijolė Ščiukaitė pasitinkant 1.18

Ed. Š. Vakarone su režisieriumi Povilu Gaidžiū 1.25

GUČAS, Rimantas. Koncertuos vargonų virtuozas Gediminas Kvikiys 5.9

Juoz. Pr. Nijolės Ščiukaitės estradinės dainos 1.25

KUČENIENĖ, Dalia. Katilias koncertų karuselėje 3.7

KUČENIENĖ, Dalia. Jaunųjų talentų popietė „Draugo“ dienraščiui 10.31

M. Koncertai nuo Atlanto iki Ramiojo vandenyno. Irenos Milkevičiūtės ir Vaclovo Daunoro koncertai 2.29

NARBUTIS, Leonas. Skripka, vyžos ir havijskita gitara (Arba kaip „Jonis“ linkinamo lietuviška Chicago) 2.15

NARBUTIS, Leonas. Mūsų Dainava visada 3.21

PETRAUSKAITĖ, Danutė. Juozo Žilėvičiaus (1891-1985) kūrybinis palikimas 1.18

Petro Aglinskio kūrinių premjera 11.7

PETRUTIS, Petras. Petras Aglinskis apie muziką „Twisted Richard“ spektakliui 10.24

Pokalbis su Jolanta Stanleyte jos koncerto Chicagoje programa 9.19

RŪKŠTELYTĖ-SUNDSTROM, Eglė. Religinės muzikos koncertas Chicagoje 5.23

SKOMSKIENĖ, Irena. Biržai pagerbė Vladi Jakubėno atminimą 7.3

SOKAS, Rikardas. „Virgo“ — prisiilietimas prie tyros meno vėsmės 3.7

SRUOGAITĖ, Dalia. „Užprogramuota“ recenzija nesusipratimams ar skibrokštams 4.11

TAURAGIS, Adeodatas. Skambina Rokas Zubovas 3.14

TAURAGIS, Adeodatas. Svečiuose — operos solistai iš Lietuvos 3.21

TAURAGIS, Adeodatas. Smuikuoją Ramundus Katilias 3.28

TAURAGIS, Adeodatas. Su meile muzikai (Faustas Strolia) 4.4

TAURAGIS, Adeodatas. Keletas žodžių gerbiamai oponeitei 4.11

VENCLOUSKIENĖ, Loretta. Kanados Volungė ir Gintaras „Draugo“ koncerte 5.2

VENCLOUSKIENĖ, Loretta. Lietuvių „Otello“ 5.9

VIDŽIONIENĖ, Rūta Kleva. Mūsų kompozitoriai Lietuvos scenoje 7.25

ŽIAUGRIENĖ, Liuda. Jeonimo Kafinsko kūryba sugrįžo į Tėvynę 3.28

ZUBOVAS, Rokas. Koncertas ausiai, akiai, širdžiai (Jolantos Stanleytes koncertas) 10.3

MENAS, PARODOS, KINEMATOGRAFIJA

A.K. Loretos Vaškevičiūnės pirmoji paroda Chicagoje 11.21

arza Povilas Tamulionis Seattle festivalyje 6.20

-at. Dailininkė Jadvyga Paukštienė apie savo kūrybą 4.4

Atidaro Giedrės Žumbakienės grafikos paroda Lemont'e 10.24

Danilauškaitės ir Kežio „Langai“ Lietuvių dailės muziejuje, Lemont'e 7.11

DAUGĖLA, Kazys. Fotomenas ir archyvinės nuotraukos 1.25

D. L. Uršulės Astrinės margutės ir šiaudų paveikslų paroda 5.2

Elenos Urbaitės skulptūra Vilniuje 11.21

JASKUNIENĖ, Eglė. Vilnietiškos grafikos panorama 5.16

JAUTOKAITĖ, Saulė. Dailininko Povilo Puzino suaktyv 10.17

JURKUS, Paulius. Rudeninė dailės paroda New York'e 1.4

KEZYs, Algimantas. Lietuvos Muziejinio fondo įsteigimo reikalas. Pokalbis su Lietuvos Dailės muziejaus direktorium Romualdu Budriu 1.4

KEZYs, Algimantas. Vilniaus grafika ir tapyba Lemont'e 2.1

KEZYs, Algimantas. Povilo Tamulionio darbų paroda 3.21

KEZYs, Algimantas. „Mano pirmoji paroda“ Čiurlionio galerijoje 4.18

KEZYs, Algimantas. Dailininkės Magdalenos Birutės Stankūnienės monografija 9.19

KEZYs, Algimantas. Lietuvių fotografijos parodos pabaigtumas 11.24

KEZYs, Algimantas. Vandenys Lietuvių fotografijos parodoje 11.14

kt. 1992 metų Mel Novikov premija — Jonui Mekui 5.2

LAPKUS, Danas. Naujųjų senos parodos tęsinys 2.29

LAPKUS, Danas. Vilniaus grafika ir akvarelė Lemont'e 5.16

LAPKUS, Danas. Jadvygos Dobkevičiūtės-Paukštienės apžvalginė paroda 6.27

LAPKUS, Danas. Spalvota grafika, Alvydas Pakarklis ir Leonas Narbutis 7.18

LAPKUS, Danas. Šviesiosios pusės žvaigždė. Su dailininke Marija Strasevičiūte susidūrus 10.24

LAPKUS, Danas. Lietuviški vandenys. Iš 21-osios Lietuvių fotografijos parodos Chicagoje ir Lemont'e 11.14

LAPKUS, Danas. Loretos Vashkus paroda 12.19

MATRANGA, Viktorija. Medžių drožinių liaudies menas Lemont'e visą vasarą 7.25

MATRANGA, Viktorija. Giedrės Žumbakienės naujausia kūryba Lemont'e 11.21

MIKUTAITEIENĖ, Janina. Romanas Krasinkevičius apie save ir savo kūrybą 6.6

NAKAS, Alfonsas. Laimingieji fotomenininko Kazio Daugelos metai. Jo aštuoniadesimtojo gimtadienio programa 2.22

SIDARAVIČIUS, Jonas. Prie lietuviškų medžių drožinių 6.6

SONTAITĖ, Birutė. „Keramikė — 92“ 9.19

TAMULIONIS, Povilas. Dievdarbys iš Pasvalio 3.14

UOGINTAITĖ, Gintarė. Povilo Tamulionio medžio darbai Lemont'e 3.21

UOGINTAITĖ, Gintarė. Išsakytas gyvenimas. Jadvygos Dobkevičiūtės-Paukštienės paroda Lemont'e 4.25

„Upės, ežerai, jūra ir laivai“ 10.17

V. R. Naujos parodos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje 6.20

TEATRAS

CHADARAVIČIUS, Tomas. Artistė Dakūnaitė Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje 2.22

CHADARAVIČIUS, Tomas. Kaukėti patriotai 5.23